

Civic crowdfunding: het gebeurt al, dus pak die kans

Door: Nicolette Ouwerling

"Hoi, ik heb een goed idee. Het geld is er al en er zijn wel tweehonderd mensen die het ook graag willen. Kunnen jullie mij verder helpen?"

Gemeenten en andere maatschappelijke organisaties krijgen steeds vaker te maken met inwoners en instellingen die via crowdfunding projecten willen realiseren. De Vechtclub in Utrecht bijvoorbeeld, waar het idee ontstond om een leegstaand pand in handen van de gemeente om te bouwen tot culturele broedplaats. Of de luchtbrug Rotterdam waar een architectenbureau een tijdelijke voetgangersbrug tussen station Rotterdam Centraal en de Hofbogen wilde realiseren. Het geld kwam er, maar vervolgens moeten de vergunningen ook geregeld worden. Op enig moment kloppen inwoners of organisaties met plannen voor de stad aan bij de gemeente. Mensen die geïnteresseerd zijn in de veranderende verhouding tussen burger en overheid - en ik neem aan dat je dit boek anders niet zou lezen - vragen zich af wat dit betekent voor de rol van de gemeente.

Samen kleur geven aan de stad

Voor de gemeenteraad van Almere heb ik dit onderzocht. Vanuit de raadsgriffie is nagedacht welke kansen moderne communicatie en technologische ontwikkelingen bieden voor het vergroten van de betrokkenheid van burgers.

Hoe kunnen we zorgen voor meer interactie tussen burgers en de politiek? Zijn er andere vormen van relaties mogelijk die dit faciliteren? Niet meer producent-consument, maar co-producent? Kunnen we samenwerken op een manier die de verantwoordelijkheid voor de stad ook weer bij burgers terug legt en uitnodigt tot participatie?

Hieruit ontstond het idee om een crowdfunding pilot te starten. Na veel gesprekken en research bleek bovendien al gauw: crowdfunding voor de stad is niks nieuws. In ons omringende landen wordt al volop geëxperimenteerd met dit type fondsenwerving om maatschappelijke en ruimtelijke projecten te realiseren. Ook zijn er al tal van lessons learned. Desalniettemin stuitten wij in onze plannen op heel wat vragen en risico's. Ons plan heeft het daarop net niet gered. Ik deel

hier graag onze ervaring, hopelijk kan jij als lezer hier jouw voordeel mee doen.

Maar eerst: wat is crowdfunding en waarom moet je er iets mee?

Crowdfunding is een manier om projecten te financieren met een groep personen waarbij de investeerders vaak een tegenprestatie ontvangen voor hun donatie. Het voordeel van deze manier van sponsoring is dat de personen zich betrokken voelen bij het project en optreden als ambassadeurs om het project te promoten. Uiteindelijk wordt iedereen die bijdraagt namelijk ook symbolisch eigenaar. Mensen hebben een investering gedaan, niet alleen in financiële zin, maar juist ook mentaal. Doordat zij hun enthousiasme over het project delen met anderen neemt de kans op succes toe. Niet gek dus dat juist crowdfunding steeds vaker gebruikt wordt om maatschappelijke diensten te realiseren.

De term 'civic crowdfunding' slaat op een manier van crowdfunding waarbij een publieke dienst of ruimtelijk goed het einddoel is. Hierbij wordt samengewerkt door een breed palet aan partijen: gemeenten, inwoners en lokale bedrijven, en ook corporaties, belangengroepen en stichtingen. De term is weliswaar nieuw, maar eigenlijk hebben we het hier over oude wijn in nieuwe zakken. Zo werd het plaatsen van het Vrijheidsbeeld al in 1884 gerealiseerd door middel van crowdfunding. Het stadsbestuur besloot dat er geen geld beschikbaar was om de benodigde sokkel voor het standbeeld te kopen. Waarop de lokale mediamagnaat Joseph Pulitzer een oproep deed in zijn krant en in no time de benodigde honderdduizend dollar ophaalde door honderdtwintigduizend micro-donaties. Of een voorbeeld dichterbij huis; en iets recenter: de Olympische Spelen van 1928 in Amsterdam. De overheid wilde niet financieren, en vervolgens werd het geld bijeengebracht door de Nederlandse bevolking.

De middelen zijn veranderd, maar het principe werkt anno 2013 nog exact hetzelfde. Met één belangrijk verschil: we hebben nu de technologische middelen om dat nog beter en efficiënter te doen. En de overheid kan dat faciliteren, in plaats van dat om haar heen gewerkt moet worden. Sterker: het past bij haar beleid, 't is wenselijk. Denk maar aan de participatiesamenleving van Rutte.

De kansen zijn helder. Voor de gemeente werkt het als manier om te zien wat - en met welke intensiteit - er speelt in de stad, en om een nieuw publiek te bereiken en binden. Voor inwoners is het een manier om rechtstreeks invloed uit te oefenen op hun eigen leefomgeving. De risico's zitten in de beperkte regie; projecten die de

sponsoring niet rondkrijgen of mislukken in de uitvoering kunnen negatief afstralen op de gemeente. Maar als gemeente kun je het risico wel degelijk beperken. Onder meer door je vooraf te bezinnen op de rol die je wilt spelen.

Globaal zijn hierin twee rollen te onderscheiden; die van initiator en die van curator. Waarbij Almere koos voor die laatste rol.

Initiator

Als initiator is de gemeente zelf de initiatiefnemer, fondsenwerver en projecteigenaar. Het gaat hierbij om projecten die de gemeente van grote meerwaarde vindt voor de gemeenschap maar waarbij het niet lukt om de financiën rond te krijgen. Vaak wordt daarbij gebruik gemaakt van bestaande platforms van derden. Dit is een vrij 'traditioneel' crowdfundingmodel. De regierol ligt immers nog steeds bij de gemeente en de burger mag daarbij aanhaken. Een concreet voorbeeld van dit type crowdfunding is de realisatie van een wijkcentrum in Glyncoch, een oude mijnwerkersstad in Wales. Via het succesvolle Britse platform Spacehive werd hiervoor de benodigde 942.000 euro opgehaald. Door inwoners, maar een opvallende rol werd ook gespeeld door Tesco - een Brits supermarktketen dat 12.000 euro bijdroeg - en de komiek Stephen die het project aandacht gaf via Twitter.

Het voordeel van deze aanpak is dat de gemeente zelf de controle houdt over de boodschap. Maar dat is ook direct de keerzijde. Wanneer het project mislukt is de gemeente degene die hier aanspreekbaar voor is. Bovendien is transparantie hier een kritieke factor. Het moet immers acceptabel zijn voor het algemene publiek dat de gemeente - die over zoveel geld beschikt - om extra investeringen vraagt.

Curator

De overheid kan ook een andere rol aannemen, bijvoorbeeld die van curator. Hierbij komen de projecten uit de stad zelf. Door als curator op te treden kan de gemeente specifieke projecten kiezen die het beste passen bij haar visie en van de meeste toegevoegde waarde zijn voor de gemeenschap, en deze vervolgens via haar eigen communicatiekanalen onder de aandacht brengen. Zo heeft de stad New York een eigen pagina op Kickstarter (het grootste crowdfunding platform ter wereld) laten maken.

Dit is een aanpak die bottom-up initiatieven omarmt en onder de aandacht brengt. In plaats van zelf als fondsenwerver op te treden ligt

de focus hier op de selectie van geschikte en kansrijke projecten, de begeleiding van projecteigenaren en een gedegen toets op o.a. de haalbaarheid van vergunningen. Omdat je als gemeente een rol speelt bij de selectie en promotie van projecten heb je wel enige mate van aansprakelijkheid wanneer de projecten uiteindelijk mislukken, maar veel minder dan bij het promotor-model.

In beide gevallen kan de gemeente zelf ook optreden als co-financierder. In Almere werd bijvoorbeeld gekozen voor een model waarbij de raadsleden individueel konden investeren, maar pas wanneer een minimaal percentage van 40% door de stad zelf werd opgebracht. Zo borg je draagvlak aan de ene kant, maar kan je als gemeente ook een vliegwiel functie vervullen om kansrijke projecten net het laatste zetje te geven.

Kom eens kijken in Almere!

Civic crowdfunding is wat mij betreft een veelbelovende nieuwe manier waarop burgers - niet alleen vaker kunnen meedenken - maar ook vaker kunnen meebepalen over hun stad. Het gaat daarbij om veel meer dan geld alleen. Het biedt vooral mogelijkheden om de interactie tussen de burger en de overheid te verbeteren. Het is een manier voor inwoners om kleur te geven aan de stad. Moderne communicatie maakt dat mogelijk, maar er ligt een enorme uitdaging voor gemeenten om hier succesvol invulling aan te geven.

Mijn advies voor gemeenten die met civic crowdfunding willen beginnen is dan ook: begin klein maar goed voorbereid. Een eerste stap kan zijn om een kijkje te komen nemen in Almere. Wij hebben een blauwdruk klaarliggen voor een crowdfunding platform voor de stad, die wij graag laten stelen en verbeteren.

Nicolette Ouwerling werkt als online strateeg bij Johnny Wonder waar zij maatschappelijke organisaties helpt bij het ontwikkelen van effectieve communicatiestrategieën en creatieve campagnes.

Bij Johnny Wonder werkt Nicolette onder meer aan projecten voor diverse gemeenten, de Nederlandse Spoorwegen en Landschapsbeheer Nederland. Ze wil organisaties inspireren en helpen hun

communicatie te vernieuwen, zodat ze meer impact kunnen hebben
in de moderne samenleving.

LinkedIn: nl.linkedin.com/in/nicoletteouwerling

Twitter: @Nicolette_ouw